

Таким чином, подальший розвиток податкової політики має бути спрямований на баланс між економічними інтересами держави та стимулюванням інноваційного розвитку ІТ-бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Дослідження оподаткування в ІТ-сфері. Науково-аналітичний журнал «APP Journal». (2024). URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/12/97.pdf>
2. Офіційний сайт Дія.City. (2024). Особливості податкового режиму. URL: <https://city.diia.gov.ua/>
3. Чи заборонять спрощену систему оподаткування для ІТ? DOU. (2024). URL: <https://dou.ua/lenta/news/ban-on-simplified-taxes-for-tech/>
4. Юридичний портал LegalAid. (2024). Податки для ІТ-бізнесу та фахівців. URL: <https://legalaid.ua/ua/podatky-dlya-it-biznesu-ta-fahivciv/>
5. AIN. (2024). Податкові зміни в ІТ у 2024 році. URL: <https://ain.ua/2024/01/15/podatkovyi-zmini-v-it-2024/>
6. Forbes Україна. (2024). Як зміниться оподаткування ІТ-бізнесу в Україні. URL: <https://forbes.ua/innovations/yak-zminitsya-opodatkuvannya-it-biznesu-v-ukraini-eksperti-prognozuuyut-zminu-trendiv-01012024-16350>

УДК 336.025

Іванов Юрій Борисович,
д.е.н. професор, радник Президента,

Іванова Ольга Юріївна,
д.е.н. професор, головний науковий співробітник,
ДННУ «Академія фінансового управління»
м. Київ, Україна

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Повоєнне відновлення України висуває серйозні вимоги до стратегічного наповнення державної податкової політики в сфері інвестицій та її інституційного забезпечення. Основним документом стратегічного характеру в якому, зокрема, регламентовано завдання, інструментарій та напрями інвестиційної податкової політики, є національна стратегія доходів до 2030 р. (НСДУ) [1].

За рік існування цього документу, він не зазнав жодної зміни, хоча основною його ідеєю була гнучкість – можливість та необхідність корегування його норм, а нормами розпорядження КМУ від 27.12.2023 № 1218-р, яким була затверджена НСДУ, не передбачена норма про необхідність приведення інших

документів стратегічного плану у відповідність з цією стратегією, що, на наш погляд, є принципово дискусійним моментом. З одного боку, такий підхід певною мірою спрощує реалізацію гнучкого характеру НСДУ, але з іншого наявність суперечностей стратегічних документів призводить до їх невизначеності.

Проведене дослідження дозволило виявити існуючі проблеми та сформулювати пропозиції щодо інституціонального забезпечення підтримки та стимулювання інвестицій засобами податкової політики.

Перша проблема в цій сфері полягає в наявності внутрішніх протиріч в системі стратегічного управління державною економічною політикою в частині інвестиційного розвитку. Так, існують серйозні розбіжності між НСДУ та затвердженою на два роки раніше Національною економічною стратегією до 2030 року [2]. Передбачений цими документами інструментарій податкової політики не співпадає, причому економічна стратегія має значно більший спектр застосовуваних податкових інструментів. Аналогічна ситуація склалася й щодо відповідності НСДУ оновленій стратегії регіонального розвитку, стратегії розвитку малого та середнього бізнесу тощо

Для вирішення цієї проблеми уявляється необхідним:

на державному рівні визначити єдину інституцію, відповідальну за узгодженість та координацію документів стратегічного характеру (стратегій, концепцій, довгострокових планів центральних органів виконавчої влади, програм тощо). З урахуванням «інституційної розпорошеності» стратегічного управління економічним розвитком на державному рівні, доцільним варіантом уявляється покладення цих функцій на Міністерство економіки України;

розробити та імплементувати систему моніторингу процесу стратегування з метою перевірки відповідності поточних змін стратегічних документів нормам інших з використанням інструментів штучного інтелекту;

уніфікувати підхід до процедури затвердження стратегічних документів з обов'язковою нормою в прикінцевих положеннях відповідного нормативно-правового акту вимоги про внесення змін, що з нього випливають, в інші нормативно-правові акти протягом однакового періоду (доцільною уявляється встановлення тривалості такого періоду до 3 місяців). Такий підхід має бути врегульований на законодавчому рівні – в Законі України «Про стратегування»;

при виявленні суперечностей нового нормативно-правового акту стратегічного характеру тим, що вже діють, обов'язок щодо обґрунтування шляхів вирішення такої невідповідності має покладатися на центральний орган виконавчої влади, відповідальний за розробку цього нового стратегічного документу.

Друга проблема інституційного забезпечення зв'язана із суперечностями між НСДУ, яка є основним стратегічним документом в податковій сфері, та нормативно-правовою базою оподаткування, основу якої складає Податковий кодекс України.

Можливість подолання цих суперечностей значною мірою визначається якістю та оперативністю законодавчого врегулювання стратегічних настанов.

Важливу роль в цьому процесі відіграють виважені стратегічні плани КМУ та провідних міністерств та відомств й належний контроль за їх виконанням. Так, серед запланованих НСДУ на 2024 р. 85 заходів завдань податкового регулювання виконано 64 [3], а більшість невиконаних стосується саме законодавчого врегулювання. Вирішення цієї проблеми потребує:

оптимізації процедури проходження законопроектів та підвищення наукової обґрунтованості експертного їх супроводження.

включення в процедуру експертного оцінювання проектів законодавчих актів спеціального розділу щодо експертизи відповідності законопроекту стратегічним настановам;

актуалізації планів Уряду та центральних органів виконавчої влади щодо наближення до реальних термінів прийняття законодавчих актів.

Третя проблема полягає в необхідності більш ретельного узгодження НСДУ та в перспективі й податкового законодавства з нормами і правилами ЄС, що застосовуються в процесі податкового регулювання інвестиційної діяльності.

Проведений порівняльний аналіз свідчить про те, що значна частина прийнятих за період з 2022 р. законодавчих актів, якими були внесені зміни в Податковий кодекс України, приймалися без достатньої експертизи в аспекті відповідності законодавству ЄС, а деякі з них приймалися за наявності негативного профільного комітету Верховної Ради України.

Розв'язання цієї проблеми потребує внесення відповідних змін в Регламент Верховної Ради України для унеможливлення проходження законопроекту без позитивного висновку профільного Комітету.

Четверта проблема полягає у відсутності в конструкції інструментів податкового регулювання запобіжних механізмів, спрямованих на протидію запобіжних механізмів нецільовому використанню вивільнених від оподаткування коштів та забезпечення результативності та ефективності інструментарію податкової політики, застосовуваного для підтримки та стимулювання інвестиційної діяльності. Останній момент слід розглядати як серйозний виклик в умовах значного дефіциту бюджетних коштів, спричиненого наслідками воєнних дій.

На інституціональному рівні вирішення цієї проблеми потребує наукового обґрунтування таких механізмів, та їх імплементації як на стратегічному, так і на законодавчому рівні.

П'ятою проблемою інституційного характеру як на стратегічному рівні, так і в податковому законодавстві України залишається також відсутність в НСДУ та податковому законодавстві вкрай важливих для сучасного етапу податкової політики принципів та концептуальних положень оподаткування інвестицій в Україні, які потребують більш детального врегулювання. Вони впливають, по перше, з особливостей стану та специфіки перспектив інвестиційних процесів в Україні, а по-друге, із європейських тенденцій розвитку податкового стимулювання інвестицій.

В цьому плані особливо важливим уявляється необхідність перегляду принципів та умов застосування податкових пільг. Проблемним залишається

питання застосування податкових пільг внаслідок не завжди обґрунтованого їх надання та відсутності механізму моніторингу за їх наданням та використанням. Окрім того, Україна поки що на практиці не завершила перехід до застосування Концепції податкових витрат, якою користуються переважна більшість країн для контролю та моніторингу за наданими податковими пільгами.

Певною колізією можна вважати розбіжність між пільгами, які наводяться в Податковому кодексі України та тими, що включені до Довідника пільг Державної податкової служби України. Окремо відмітимо, що в Довіднику пільг не наводяться пільги з податку на доходи фізичних осіб та мита, хоча частина з них має безпосередній вплив на інвестиційну діяльність.

Вирішення цих проблем сприятиме створенню необхідної інституційної стійкості державної податкової політики в сфері інвестицій, що є актуальним завданням з урахуванням масштабів та необхідної інтенсивності повоєнного відновлення економіки України.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія доходів до 2030 року. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
2. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 року № 179. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>
3. Звіт про стан виконання Національної стратегії доходів до 2030 року у 2024 році. – Режим доступу: [https://mof.gov.ua/storage/files/Звіт%202024%20Національ%20стратегія%20доходів%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Звіт%202024%20Національ%20стратегія%20доходів%20(1).pdf)

УДК 336.1

Klymenko Kateryna

*Ph.D. (Econ.), Senior Researcher, Head of the Budget Policy and Finance of the Institutional Economic Sectors Department
SESE “The Academy of Financial Management”
Kyiv, Ukraine*

Ukhnal Nataliia

*Ph.D. (Econ.), Head of the Organizational and Scientific Department
SESE “The Academy of Financial Management”
Kyiv, Ukraine*

OECD GLOBAL INITIATIVES PILLAR ONE & TWO: IMPLEMENTATION IN TAX POLICY OF UKRAINE

In the context of globalization and Ukraine’s advancing alignment with European Union norms, the harmonization of national tax policy with international standards is becoming imperative. A comprehensive overhaul of the Ukrainian tax system is